

Syria 2.0? Czy Birma w dalekowschodniej polityce Federacji Rosyjskiej odegra podobną rolę do Syrii w bliskowschodniej strategii Kremla?²

Wprowadzenie

Jednym z nieoczekiwanych pobocznych następstw wojny rosyjsko-ukraińskiej stała się intensyfikacja stosunków rosyjsko-birmańskich. Dla Rosji Birma była tradycyjnie drugorzędnym partnerem, mającym znaczenie tylko ze względu na bycie ważnym klientem rosyjskiego kompleksu wojenno-przemysłowego. To dlatego do 2021 r. relacje rosyjsko-birmańskie charakteryzowały się „obietnicami perspektywami i rozczarowującymi rezultatami”³. Zmieniły to dwa wydarzenia: pucz wojskowy w Birmie⁴ z 1 lutego 2021 r. oraz wojna rosyjsko-ukraińska. Na skutek tych dwóch wydarzeń, od tego momentu Birma, dość nieoczekiwanie awansowała do miana jednego z ważnych kierunków polityki zagranicznej Federacji Rosyjskiej, co sprawiło, że stosunki rosyjsko-birmańskie osiągnęły naj-

¹ Dr hab., prof. UJ, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie; michal.lubina@uj.edu.pl; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3342-1763>.

² Publikacja jest efektem minigrantu Inicjatywy Doskonałości – Uczelni Badawczej na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego.

³ M. Lubina, *Obiecujące perspektywy, rozczarowujące rezultaty. Zarys stosunków rosyjsko-birmańskich*, [w:] *Partnerzy, rywale: współpraca i rywalizacja państw azjatyckich*, red. S. Gardocki, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2018.

⁴ Używam nazwy Birma (zamiast wprowadzonej międzynarodowo przez reżim wojskowy Mjanmy) z szacunku do nazw zakorzenionych w języku polskim, na co pozwala mi decyzja Komisji Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Terytorium RP z 2012 r. Czytelnik z łatwością znajdzie wyjaśnienie w moich poprzednich pracach (wiele z nich jest w otwartym dostępie), w skrócie: w pracach naukowych po polsku można używać obu nazw, zarówno Mjanmy jak i Birmy. *Protokół z 69. posiedzenia Komisji Standaryzacji Nazw Geograficznych*, <https://www.gov.pl/web/ksng/69-posiedzenie-komisji-standaryzacji-nazw-geograficznych-pozza-granicami-rp> (dostęp: 4.09.2023).

większą, bezprecedensową intensyfikację w całej swojej historii. Czy dalszy rozwój tych stosunków uczyni Birmę „Syrią 2.0”, dalekowschodnią wersją bliskowschodniego sukcesu polityki zagranicznej Rosji?

Rys historyczny

Prapoczątki związków rosyjsko- (czy raczej: rusko)-birmańskich to wiek XV w. i domniemana wizyta Afanasija Nikitina w mieście Pegu (Bago) w krainie Mon (Dolnej Birmie). Jednakże wiarygodność tego autora jest ograniczona, nie jest więc wcale pewne, czy istotnie dotarł on do Pegu⁵. Po Nikitinie następuje długa wyrwa w relacjach Rosji z Birmą, która leżała za daleko dla Cesarstwa Rosyjskiego. Dopiero bolszewicy z ich uniwersalizującymi hasłami komunizacji całego globu i chęci wszczęcia ogólnoświatowej rewolucji („droga do Paryża i Londynu wiedzie przez Afganistan, Pendżab i Bengal”)⁶ to zmienili. Zaczęli od tego, co dziś nazywa się dobrym PR-em. Rewolucja październikowa od początku cieszyła się dużą sympatią ludów kolonialnych, bo dawała im złudną nadzieję na przeciwstawienie się Zachodowi; w tym ujęciu marksizm-leninizm podminowywał intelektualną nadbudowę kolonialnego Zachodu i wywoływał rewolucyjne, antykolonialne wrzenie⁷.

Birma nie była wyjątkiem na tej mapie intelektualnej lat międzywojennych. Do jej ówczesnej stolicy, Rangun, docierała lewicowa literatura⁸. Socjalizm, w tym marksizm, przypadł Birmańczykom do gustu, bo

⁵ *Хождение За Три Моря Афанасия Никитина*, ред. М.Д. Каган-Тарковской, Я.С. Лурье, Москва 1999.

⁶ *Cytat Trockiego za: Советская Персия, советская Индия, советский Ирак...*, Tass.ru, 20.05.2020, <https://tass.ru/obschestvo/8512059>; D.P. Moynihan, *Duplicity in the Persian Gulf*, „The New York Times”, 7.06.1987, <https://www.nytimes.com/1987/06/07/opinion/duplicity-in-the-persian-gulf.html> (dostęp: 12.09.2023).

⁷ M. Kawala, K.M. Panikkar, *Asia and Western Dominance. A Survey of the Vasco da Gama Epoch of Asian History 1498-1945*, London, Allen 1953, s. 248-259; *Books on the Russian Revolution*, Myanmar Literature Project. Working Paper 9:10, eds. H.-B. Zöllner, University of Passau, Passau 2008, s. 53-57; P. Kratoska, B. Batson, *Nationalism and modernist reform*, [w:] *Cambridge History of Southeast Asia*, red. N. Tarling, Cambridge University Press, Cambridge, 1999, s. 274-275.

⁸ R.H. Taylor, *The State in Myanmar*, Singapore University Press, Singapore 2010, s. 216.

traktowali go jako dobre narzędzie do wyzwolenia się z ucisku kolonialnego⁹, starali się więc pożenić go z własną tradycją buddyjską¹⁰. Początkowo (lata 30. XX w.) czynili to dość entuzjastycznie – najlepszym przykładem był tyleż kuriozalny, co fascynujący tekst Ba Swe, dwie dekady później krótkotrwałego premiera Birmy (1956) pt. „Stalin twórca ziemskiej nirwany” z 1938 r. Ba Swe sportretował w nim sowieckiego generalissima jako niemal buddyjskiego mędrca, wprowadzającego nirwanę na ziemi, niebrzydzącego się przy tym przemocą¹¹; jak widać Birmańczyk Ba Swe, wychodząc z buddyjskich podstaw, doszedł do podobnych do Josifa Wissarionowicza wniosków, a mianowicie, że wprowadzenie raju na ziemi wymaga rozlewu krwi. Z czasem (lata 40. i zwłaszcza 50. XX w.) Birmańczycy nabrali jednak większego krytycyzmu do sowieckich rozwiązań¹², w czym decydującą rolę odegrała rebelia komunistyczna (Komunistycznej Partii Birmy, KPB) w Birmie (1948), próbująca obalić młody, socjalistyczny, postkolonialny rząd premiera U Nu. Sam U Nu był bardzo krytyczny wobec Stalina, choć po latach w swoich wspomnieniach pisał, że wizyta w mauzoleum (wówczas) Lenina i Stalina na placu Czerwonym zrobiła na nim takie wrażenie, że aż pomodlił się za duszę Stalina by wyciągnąć ją z najniższego kręgu piekła¹³. U Nu obwiniął Stalina o wsparcie KPB, niesłusznie zresztą, gdyż poparcie sowieckie dla KPB miało wyłącznie moralno-ideologiczny wymiar: aż do połowy lat 60. XX w. komuniści birmańscy byli niezależni, bardziej z przymusu (nikt się nimi specjalnie nie interesował) niż wyboru; dopiero potem stali się prochińscy¹⁴. Tym niemniej przekonanie o „niewidzialnej ręce Moskwy”

⁹ Ibidem, s. 204; J. Winfield, *Buddhism and the state in Burma: English-language discourses from 1823 to 1962*, nieopublikowana praca doktorska, University of Melbourne, 2017, s. 26, 107–179.

¹⁰ B. Kratoska, op. cit., s. 282.

¹¹ Maung Ba Swe, *Stalin the Erector of Worldly Nirvana*, [w:] *Books on the Russian Revolution*, op. cit., s. 53–56.

¹² M. Walton, *Buddhism, Politics and Political Thought in Myanmar*, Cambridge University Press, Cambridge 2017, s. 117.

¹³ U Nu, *Saturday's Son*. New Heaven and London, Yale University Press 1975, s. 277.

¹⁴ M. Lubina, *Komunistyczna Partia Birmy: od niezależności do samozniszczenia. Regionalne studium przypadku komunizmu azjatyckiego*, „Pamięć i sprawiedliwość” 2018, nr

stojącej za KPB skutecznie ochłodziło entuzjazm birmańskich socjalistów wobec marksizmu, a w polityce zagranicznej – wobec ZSRR. U Nu i inni przywódcy rządzącej partii Pasapala/AFPFL (Antyfaszystowska Liga Wolności Ludu) pozostali socjalistami i pragnęli socjalistycznego, ale nie radzieckiego modelu rozwoju, stąd ich chęci uczenia się a to od Izraela a to od Jugosławii¹⁵. To powodowało dystans na linii Rangun-Moskwa.

Do chwilowego ocieplenia doszło w roku 1954, podczas którego U Nu pojechał do Moskwy, a następnie Nikita Chruszczow w ramach rewizyty odwiedził Birmę. Sowietci obiecali nie wspierać KPB, co otworzyło drogę umowom barterowym: birmański ryż za budowę przez radzieckich inżynierów instytutu technologicznego, szpitala, hotelu i tamy; tylko część z tych inwestycji udało się ukończyć¹⁶. Dobre relacje birmańsko-radzieckie utrzymały się po drugim zamachu stanu w Birmie w 1962; w jego wyniku do władzy doszła lewicowa, jeśli nie lewacka generacja na czele z Ne Winem, co przybliżyło ideologicznie Moskwę i Rangun. Birma otrzymała skromną sowiecką pomoc rozwojową i trochę specjalistów (inne demoludy, zwłaszcza Czechosłowacja, były bardziej hojne); Kreml polecił również KPB porozumieć się z juntą Ne Wina, czego KPB, dryfująca już ideologicznie w stronę Pekinu, ostatecznie nie zrobiła¹⁷. Dobre relacje z Kremlem przydały się Ne Winowi po 1968 r., gdy maoistyczne Chiny zafundowały Birmie inwazję „zielonych ludzików” (albo „żółtych ludzików”, jak to kiedyś ujął jeden z moich studentów) – Pekin wsparł partyzantkę KPB, dostarczając jej znacznego wsparcia militarnego i logistycznego, co uczyniło komunistów birmańskich, teraz

2(32), s. 93; B. Lintner, *The Rise and Fall of the Communist Party of Burma (CPB)*, Cornell University Press, Ithaca 1999, s. 15–25.

¹⁵ M. Lubina, M. Kozłowska, *Unwillingly Orientalist: Gustaw Herling-Grudziński's Travel Diary to Burma as an Example of an Unusual Postcolonial Eastern European Account*, „East European Politics and Societies” 2023, nr 37(3), s. 789–812; M. Kozłowska, M. Lubina, *The Burmese road to Israeli-style cooperative settlements: The Namsang project, 1956–63*, „Journal of Southeast Asian Studies” 2021, vol. 52, issue 4.

¹⁶ A. Kaznacheev, *Inside a Soviet embassy. Experiences of a Russian diplomat in Burma*, London, Hale 1962, s. 72–81; ICG (International Crisis Group), „Coming to Terms with Myanmar's Russia Embrace”, Briefing no. 173, August 04. 2022.

¹⁷ M. Smith, *Burma. Insurgency and the Politics of Ethnicity*, Zed Books, Dhaka–Bangkok–New York–London 1999, s. 224; L. Lutz-Auras, *Russia and Myanmar – Friends in Need?*, „Journal of Current Southeast Asian Affairs” 2015, vol. 34, no. 2, s. 165–180.

już politycznych klientów Chin, poważnym zagrożeniem dla rządu birmańskiego. KPB opanowała połacie pogranicza birmańsko-chińskiego, została jednak zatrzymana przez armię birmańską podczas próby inwazji „Birmy właściwej”, tracąc na zawsze inicjatywę strategiczną w tej wojnie. W czasie tych zmagania Rangun mógł ideologicznie liczyć na Moskwę – Interfaks i państwowo-partyjne media radzieckie regularnie oskarżały Chiny ludowe o ingerencję w sprawy wewnętrzne Birmy¹⁸, całkowicie słusznie zresztą: był to ten jeden z rzadkich przypadków, gdy „Prawda” pisała prawdę.

Mimo zbliżenia radziecko-birmańskiego, Birma nie stała się politycznym klientem Moskwy, Ne Win bardzo baczył, by nie wpaść w uzależnienie od jakiegokolwiek mocarstwa, starając się trzymać je wszystkie na dystans¹⁹. W ramach tej polityki równoważenia wpływów Birma opuściła ruch państw niez zaangażowanych w 1979 r., gdyż stał się on wówczas za bardzo proradziecki²⁰. To doprowadziło do osłabienia relacji radziecko-birmańskich, które stały się jeszcze luźniejsze w latach 80. XX w., gdy Birma pogrążyła się w kryzysie gospodarczym. Doprowadził on w 1988 r. do wybuchu rewolucji społecznej: doprowadziła ona Ne Wina do ustąpienia, ale została utopiona we krwi przez innych generałów, Saw Maunga, Than Shwe, Khin Nyunta i innych, zwanych „nową juntą”²¹. Nowa generalicja odrzuciła socjalizm i przyjęła (dziki) kapitalizm, wyprzedając rodowe srebra (koncesje na wydobycie gazu czy wyrąb drzew tekowych) w zamian za twardą walutę. Znaczna część tych pieniędzy przeznaczona została na wzmocnienie armii, w tym zakupy broni; ZSRR na tym jednak nie skorzystał, bo był już w stanie agonalnym i nie odgrywał istotnej roli politycznej w tej części świata.

¹⁸ Smith, op. cit. s. 224–273; B. Lintner, *Burma in Revolt Opium and Insurgency Since 1948*, Chiang Mai, Bookwarm 1999, s. 249–296; Maung Aung Myoe, *In the Name of Pauk-Phaw, Myanmar China's Policy Since 1948*, Singapore 2011, s. 65–80.

¹⁹ Taylor, *The State in Myanmar*, op. cit., s. 265.

²⁰ Владимир Ф. Васильев, *История Мьянмы/ Бирмы. XX век*, Институт востоковедения РАН, Москва 2010, s. 308–333; R.H. Taylor. *General Ne Win. A Political Biography*, Singapore, s. 366.

²¹ M. Lubina, *Birma. Historia państw świata w XX i XXI w.*, Warszawa 2014.

Broń i dyplomatyczne wsparcie: relacje birmańsko-rosyjskie do 2021 r.

Po rozpadzie ZSRR Federacja Rosyjska znacząco zmniejszyła swoją aktywność w polityce azjatyckiej²². Dotyczyło to najważniejszych partnerów, jak Wietnam czy Indie, a co dopiero drugoligowych z punktu widzenia Moskwy państw jak Birma²³. Przez lata 90. XX w. relacje rosyjsko-birmańskie nie charakteryzowały się szczególną dynamiką, ujmując to dyplomatycznie, aczkolwiek FR utrzymała w Rangunie dużą ambasadę z dobrze zorientowanym w birmańskich realiach personelem.²⁴ W tym przypadku na korzyść Rosji zadziałało prawo inercji, wyszkoleni jeszcze w ZSRR specjaliści od Birmy po prostu pozostali na placówce, utrzymując jej wysoki poziom. Jaskółką zmian pod koniec dekady była podpisana pod koniec lat 90. XX w. pierwsza umowa o sprzedaży rosyjskiej broni do Birmy, konkretnie dwunastu helikopterów MI-17 wraz z częściami zamiennymi i szkoleniem, o wartości 80 milionów USD²⁵. Antycypowało to późniejsze, znacznie intensywniejsze kontrakty, już w XXI w.

W pierwszej dekadzie XXI w. nastąpiło pewnego rodzaju rosyjsko-birmańskie zbliżenie. Wiązało się ono z kilkoma czynnikami międzynarodowymi. Birmańska „nowa junta” po krwawym stłumieniu protestów w 1988, a zwłaszcza po uwięzieniu charyzmatycznej przywódczyni opozycji Aung San Suu Kyi w 1989 r.²⁶ i anulowaniu wyniku wyborów w 1990 r. znalazła się w półizolacji międzynarodowej: zaczęła być sankcjonowana i bojkotowana na Zachodzie. Odpowiedzią generałów birmańskich był (wymuszony) zwrot ku Chinom, od których Birma otrzy-

²² М.Л. Титаренко, *Геополитическое значение Дальнего Востока. Россия, Китай и другие страны Азии*, Москва, Памятники исторической мысли 2008, s. 408–415.

²³ Васильев, op. cit.

²⁴ P. Smoleński, *Michnik w Birmie: My wiemy bardzo dużo, ale to nic w porównaniu z tym, co wiedzą Ruscy*, „Gazeta Wyborcza”, 15.10.2021, <https://wyborcza.pl/magazyn/7,124059,27685442,michnik-w-birmie-my-wiemy-bardzo-duzo-ale-to-nic-w-porownaniu.html> (dostęp: 12.09.2023).

²⁵ A. Sergounin, S. Subbotin, *Russian Arms Transfers to East Asia in the 1990s.*, Oxford 1999.

²⁶ Więcej o niej: M. Lubina, *Pani Birmy. Biografia polityczna Aung San Suu Kyi*, Warszawa 2015.

mywała wsparcie polityczne w zamian za koncesje handlowe i masowe kupowanie chińskiego uzbrojenia (w latach 1989–1999 Birma zakupiła od Chin broń wysokości 1,6 miliarda USA, co uczyniło Pekin najważniejszym dostawcą uzbrojenia dla Birmy)²⁷. Ale (wówczas) chińska broń (wciąż) była kiepskiej jakości – dziś się to zmieniło – psuła się na polu walki, powodując frustrację Tatmadaw, czyli armii birmańskiej²⁸. Z tego powodu, a także z kalkulacji politycznych (niechęć do nadmiernego uzależnienia od Pekinu) generalicja birmańska pragnęła znaleźć innego dostawcę broni; Zachód odpadał, ale była Rosja. Moskwa okazała się znakomitym pomysłem z punktu widzenia junty wojskowej: miała dobry sprzęt (inaczej niż Chiny), nie pytała o prawa człowieka (jak Zachód) i nie groziła zdominowaniem Birmy, jak to było w przypadku ChRL. W ten sposób handel bronią doprowadził do zbliżenia rosyjsko-birmańskiego, nawiasem mówiąc dokładnie tak samo jak dekadę wcześniej do zbliżenia rosyjsko-chińskiego²⁹. W 2001 r. podpisano pierwszy ważny kontrakt („o współpracy wojskowo-technicznej”) w XXI w., na podstawie którego Birma kupiła dziesięć Migów 29, swoje pierwsze nie-chińskie myśliwce (zob. niżej)³⁰. Na podstawie tej umowy rozpoczęła się nauka birmańskich oficerów w rosyjskich akademiach wojskowych, a także na innych uczelniach (m.in. takie kierunki jak inżynieria, aeronautyka, informatyka czy medycyna); łączna liczba Birmańczyków uczących się w Rosji w ciągu dwóch pierwszych dekad XXI w. wyniosła ok. siedmiu tysięcy. Ten czynnik edukacyjny zawsze był jednak drugorzędny wobec podstawowego spoiwa rosyjsko-birmańskiego: handlu bronią.

Od 2001 r. nastąpił prawdziwy boom sprzedaży rosyjskiego uzbrojenia do Birmy. W 2001 r. Rangun/Naypyidaw (od 2006 nowa stolica Birmy) zakupił trzydzieści myśliwców MiG-29 (za 130 milionów USD),

²⁷ SIPRI, *Transfers of major weapons: Deals with deliveries or orders made for 1991 to 2023* (Russia-Myanmar), SIPRI Arms Transfers Database, http://armstrade.sipri.org/armstrade/page/trade_register.php (dostęp: 11.09.2023).

²⁸ A. Selth, *Strong, Fully Efficient and Modern: Myanmar's New-Look Armed Forces*, "Regional Outlook Paper", no. 49. Griffith Asia Institute 2016, s. 10.

²⁹ Więcej o tym: M. Lubina, *Niedźwiedź w cieniu smoka. Rosja-Chiny 1991–2014*, Akademicka, Kraków 2014; Idem, *Russia and China. A Political Marriage of Convenience: Successful and Stable*, Budrich, Opladen–Toronto–Berlin 2017.

³⁰ ICG, op. cit.

a w 2009 dokupił kolejne dwadzieścia (za 570 milionów USD)³¹. Poza tym, zgodnie z danymi SIPRI, birmańscy generałowie zakupili u Rosjan od początku XXI w. również: dziesięć śmigłowców Mi-24 i Mi-35 (w 2009 r.), dwanaście lekkich śmigłowców Mi-2 (w 2010 r.), system rakiet ziemia-powietrze S-125 Pieczora-2M (w 2012 r.), dwa tysiące przenośnych rakiet-ziemia powietrze Iglá 1/Sa-16 (w tym dla systemów MADV AD produkowanych w Birmie), w 2002 r. trzydzieści rakiet BYRAAM dla Migów (a w 2012 r. kolejne osiemdziesiąt), również dla Migów systemy SRAAM (60 w 2002 r. i 150 w 2012 r.), w latach 2004–2007 trzydzieści osiem sztuk systemów mobilnych AD 2S6M Tunguska (oraz dla nich sześćset rakiet ziemia-powietrze 9M311/SA-19), w 2006 r. sto haubicoarmat D-30 122mm, w 2012 r. pięćdziesiąt rakiet ziemia-powietrze V-600/SA-3B zaś w 2015 r. silnik turbowentylatorowy RD-33 dla szesnastu samolotów JF-17, które Birma kupiła w Pakistanie³². W latach 2001–2021 Birma wydała na rosyjskie sprzęt ok. 1,7 miliarda, to jest mniej więcej tyle samo ile na sprzęt wojskowy z Chin; na trzecim miejscu były Indie (suma 212 milionów USD i Ukraina (111 milionów USD).

Broń stała się podstawowym spoiwem relacji rosyjsko-birmańskich. A za nią poszła dyplomacja. W połowie pierwszej dekady XXI w. Waszyngton wywierał coraz większą presję na Birmę, co przez paranoicznych generałów było odbierane jako wstęp do potencjalnej inwazji w stylu Iraku³³. Gdy w 2006 r. stało się jasne, że Amerykanie i Brytyjczycy zamierzają przedłożyć na forum Rady Bezpieczeństwa ONZ rezolucję przeciwko wojskowej Birmie, generałowie zrozumieli, że potrzebują wsparcia innego niż chińskie³⁴. Rosja stała się naturalnym kandydatem, tym bardziej, że rządzący Rosją putinowcy wzmocnieni petrodolarami,

³¹ SIPRI, *Transfers of major weapons: Deals with deliveries or orders made for 1991 to 2016 (Russia-Myanmar)*, Arms Transfers Database, 08.06.2017, http://armstrade.sipri.org/armstrade/page/trade_register.php (dostęp: 8.06.2017); Lutz-Auras, op. cit., s. 177–181; ICG, op. cit.

³² SIPRI, op. cit.

³³ Thant Myint-U, *The River of Lost Footsteps. A Personal History of Burma*, FSG, New York 2007.

³⁴ Według innych źródeł sami Chińczycy, niechętni konieczności samotnego wetowania w ONZ, im to zasugerowali, ICG, op. cit.

uwierzyli w odradzenie się Rosji i słabnięcie pozycji USA³⁵. Interesy izolowanych generałów birmańskich i elit kremlowskich po raz pierwszy zaczęły się zazębiać. W 2006 r. do Moskwy „polityczną pielgrzymkę” odbył Maung Aye, zastępca generała Than Shwe, dyktatora Birmy. Według oficjalnych relacji, podpisał dokumenty o współpracy w dziedzinie ropy naftowej, walki z narkotykami i ochronie informacji niejawnych.³⁶ O czym toczyły się rozmowy za zamkniętymi drzwiami nie wiadomo, ale 12 stycznia 2007 r. Rosja wraz z Chinami zawetowała propozycję rezolucji antybirmańskiej w RB ONZ³⁷. W zamian otrzymała zgodę dla Baszniefti na poszukiwanie i wydobywanie ropy naftowej w środkowej Birmie³⁸ oraz, prawdopodobnie, zwiększone zakupy uzbrojenia rosyjskiego.

Innym głośnym przykładem współpracy rosyjsko-birmańskiej była próba stworzenia birmańskiego programu nuklearnego w oparciu o technologię rosyjską. W 2001 r. Rosja i Birma porozumiały się na temat budowy 10–15 megawatowego reaktora jądrowego, a także laboratorium izotopów, ale już po dwóch latach okazało się, że Birmańczyków na to nie stać i pomysł upadł³⁹. Do idei powrócono w 2007 r., a Rosjanie zaczęli nawet szkolić birmańską załogę, ale ponownie brak pieniędzy uniemożliwił realizację tego pomysłu⁴⁰. Po zmianach politycznych (zob. niżej) w następnej dekadzie Naypyidaw (stolica Birmy od 2006 r.) zrezygnowała ze swojego programu jądrowego. Ostatnio, na skutek kolejnej izolacji międzynarodowej następnej junty wojskowej w Birmie temat ponownie

³⁵ D. Trenin, *Russia's Strategic Choices*, Moscow, Carnegie 2007; Bobo Lo, *The Axis of Convenience. Moscow, Beijing and the New Geopolitics*, Chatham House, London 2008, s. 135–147.

³⁶ *Russia to Work Closer With Myanmar*, „Moscow Times”, 4.06.2006, www.themoscowtimes.com/sitemap/free/2006/4/article/russia-to-work-closer-with-myanmar/205841.html (dostęp: 11.09.2023); *Vice-Senior General Maung Aye meets Chief of Staff of the Russian Federation First Vice-Minister for Defence General YN Baluevsky*, *The New Light of Myanmar* 09.04.2006.

³⁷ UNSC SC/8939, Security Council Fails To Adopt Draft Resolution on Myanmar, Owing to Negative Votes by China, Russian Federation, 12.01.2007, <http://www.un.org/press/en/2007/sc8939.doc.htm> (dostęp: 11.09.2023).

³⁸ Basznieft po wstępnej ocenie nie zdecydowała się na tę inwestycję, Lutz-Auras op. cit., s. 179.

³⁹ ICG, op. cit.

⁴⁰ Lutz-Auras, op. cit., s. 177–181.

powraca, na razie jednak skończyło się na kilku niezobowiązujących rosyjsko-birmańskich memorandumach o współpracy. Dziś Birma jest równie biedna niż była dwadzieścia lat temu i do tego nawet bardziej sankcjonowana niż wtedy, realizacja tego pomysłu wydaje się więc być wyłącznie polityczną propagandą.

(Nie za duży) dystans: lata 10. XXI w.

Kolejna dekada, lata 10. XXI w., w relacjach rosyjsko-birmańskich przysłonięta została przez spektakularne otwarcie się Birmy na świat, „odwilż birmańska”⁴¹. Do tej pory izolowany kraj zainicjował imponujące reformy gospodarcze i – też istotne choć mniej spektakularne – zmiany polityczne. Doprowadziły one najpierw do powołania reformatorskiego rządu (post)wojskowego na czele z byłym (już) generałem Thein Seinem (2011–2015), a następnie do wolnych wyborów wygranych przez opozycję demokratyczną na czele z Aung San Suu Kyi (2015) i powołania rządu z nią (*de facto* choć nie *de iure*) na czele (2016). To nie miejsce na opis tych spektakularnych wydarzeń, zrobiłem to wielokrotnie w innych miejscach,⁴² tu, w kontekście relacji rosyjsko-birmańskich istotne jest to, że zniesienie sankcji na Birmę i powrót tego kraju na pełnoprawne tony społeczności międzynarodowej, o swoistej popularności Birmy nie wspominając (dwie wizyty Baracka Obamy w tym kraju), zepchnął relacje z Rosją na dalszy plan, przynajmniej do 2017 r. Chociaż Birmę odwiedził m.in. Siergiej Ławrow (2013)⁴³ i Siergiej Szojgu (2013),⁴⁴ Dmitrij Miedwiediew (2014, podczas szczytu ASEAN)⁴⁵ a także Flota Pacyficzna FR

⁴¹ M. Lubina, *Birma. Historia państw świata w XX i XXI w.*, Warszawa 2014.

⁴² M.in. w cytowanych tutaj pracach.

⁴³ *Myanmar, Russian Federation focus on further cooperation in human resource development, technology, research works on health, education*, New Light of Myanmar, 17.01.2023, <https://www.burmalibrary.org/sites/burmalibrary.org/files/obl/docs14/NLM2013-01-17.pdf> (dostęp: 11.09.2023).

⁴⁴ *Сергей Шойгу и бирманская экзотика: Фоторепортаж*, МК, 5.03.2013, <https://www.mk.ru/politics/2013/03/05/821451-sergey-shoygu-i-birmanskaya-ekzotika-fotoreportazh.html> (dostęp: 12.09.2023).

⁴⁵ *Медведев в рамках ВАС провел встречу с президентом Мьянмы*, RIA.Ru, 22.11.2015, <https://ria.ru/world/20151122/1326095648.html> (dostęp: 12.09.2023).

w 2013 r. i 2016 r.⁴⁶, to bledło to na tle nieustannych pielgrzymek zachodnich i azjatyckich polityków do Birmy, chcących ogrzać się w ciepłu reform i uzyskać dla swoich krajów kontrakty. Po aneksji Krymu i rozpoczęciu przez Rosję (na razie) hybrydowej wojny przeciwko Ukrainie, Birma wówczas chwilowo ulubienica Zachodu wołała trzymać Moskwę na lekki dystans: dlatego choć Miedwiediew skierował zaproszenie dla birmańskiego prezydenta Thein Seina by ten odwiedził Moskwę, były generał, a wówczas już demokrata wysłał tam swojego zastępcę, wiceprezydenta Nyan Tuna (2015)⁴⁷. Jednocześnie dystans nie był zbyt duży: Naypyidaw nie poparła sankcji przeciwko Rosji i wstrzymała się od głosu w ONZ podczas rezolucji Zgromadzenia Ogólnego dotyczącego Krymu w 2014 r.⁴⁸ Podobny kurs utrzymał nowy rząd Narodowej Ligi na rzecz Demokracji Aung San Suu Kyi, który doszedł do władzy w Birmie w 2016 r. W maju tego roku prezydent Birmy Htin Kyaw tytularny (i tylko tytularny) przywódca kraju odwiedził Soczi i spotkał się z Putinem podczas szczytu Rosja-ASEAN⁴⁹, czyli w takiej samej wielostronnej formule, w jakiej Miedwiediew ongiś odwiedził Naypyidaw. Lekki dystans więc utrzymano. Zaczęło się to zmieniać z dwóch, powiązanych ze sobą powodów wewnętrznych w Birmie. Po pierwsze, w sierpniu i wrześniu 2017 r. armia birmańska przeprowadziła masową akcję „antyterrorystyczną” przeciwko muzułmańskiej ludności Rohingya, zabijając kilkanaście tysięcy i wypędzając aż 750 tysięcy ludzi z tej nieuznanej (w Birmie) grupy etnicznej⁵⁰. Aung San Suu Kyi nie sprzeciwiła się tej akcji i od tej pory straciła poparcie Zachodu, gdzie (niesłusznie) obarczoną ją winą za nieszczęścia muzułmanów Rohingya⁵¹. Zachodnia krytyka prześlado-

⁴⁶ Мин Аун Хлайн. Энциклопедия, Tass 2023, <https://tass.ru/encyclopedia/person/min-aun-hlayn> (dostęp: 12.09.2023).

⁴⁷ ICG, op. cit.

⁴⁸ UNGA/11493, 2014. *General Assembly Adopts Resolution Calling upon States Not to Recognize Changes in Status of Crimea Region*. 27.03.2014, <https://press.un.org/en/2014/ga11493.doc.htm> (dostęp: 12.09.2023).

⁴⁹ Встреча с Президентом Республики Союз Мьянма Тхин Чжо, Kremlin.Ru, 19.05.2016, <http://www.kremlin.ru/events/president/news/51938> (dostęp: 12.09.2023).

⁵⁰ Szerzej o problemie tej mniejszości M. Lubina, *Rohingya. Kim są prześladowani muzułmanie Birmy*, Warszawa 2017.

⁵¹ M. Lubina, *A Hybrid Politician. A Political Biography of Aung San Suu Kyi*, Routledge, London–New York 2020.

wań Rohingya zakończyła efemeryczny czas zachwyków na Birmą na Zachodzie, kraj ten przestał być ulubieńcem zachodnich elit i ponownie zaczął być krytykowany, tym razem za prześladowania nazywane „czystką etniczną”, „zbrodnią przeciw ludzkości”, a nawet „ludobójstwem”. To zaś doprowadziło Naypyidaw do poszukania obrońców poza Zachodem, zupełnie jak w przeszłości. Jakkolwiek Aung San Suu Kyi próbowała minimalizować straty wynikające z krytyki za prześladowania Rohingya i nie chciała palić mostów z zachodnimi stolicami (zresztą z wzajemnością, krytyka za Rohingya była od początku silniejsza ze strony elit medialnych Zachodu niż od przywódców zachodnich), tak głównodowodzący armią birmańską, generał Min Aung Hlaing zaczął, na własną rękę, bez konsultacji z Suu Kyi z którą jego relacje stopniowo się pogarszały, zbliżenie z armią rosyjską. Min Aung Hlaing już wcześniej jeżdżący do Rosji zaczął to teraz robić regularnie, w tym na okupowany Krym⁵². Birmański generał od 2017 odwiedzał Rosję rokrocznie, a w 2022 r. był nawet dwa razy (zob. niżej). Razem z Siergiejem Szojgu ostentacyjnie okazali sobie przyjaźń, a konto której Szojgu zaczął nawet grać buddyjską kartą swojego pochodzenia⁵³. Min Aung Hlaing zakolegował się również z zastępcą Szojgu, Aleksandrem Fominem, dał mu potem nawet medal⁵⁴. Administracja Suu Kyi przymykała oczy na tę nagłą przyjaźń generatów birmańskich i rosyjskich, bo rozumiała, że w pogorszonej sytuacji międzynarodowej poparcie stałego członka RB ONZ może się przydać. To dlatego sama Suu Kyi spotkała się z Putinem podczas szczytu Pasa i Szlaku w Pekinie w 2019 r.⁵⁵ Patrząc z dzisiejszej perspektywy było to

⁵² ICG, op. cit.

⁵³ Ojciec Siergieja Szojgu był buddystą z Tuwu; co prawda to nie ten sam buddyzm co w Birmie, ale kto by tam sprawdzał niewygodne szczegóły.

⁵⁴ ICG; o jego medalu, patrz: “SAC Chairman PM Senior General Thadde Maha Thray Sithu Thadde Thiri Thudhamma Min Aung Hlaing honours Russian Deputy Minister of Defence Colonel General Alexander Vasilievich Fomin with title of performance, accepting honorary doctorate from Institute of Oriental Studies of the Russian Academy of Sciences”, *Global New Light of Myanmar*, 04.04.2023, <https://www.gnlm.com.mm/sac-chairman-pm-senior-general-thadde-maha-thray-sithu-thadde-thiri-thudhamma-min-aung-hlaing-honours-russian-deputy-minister-of-defence-colonel-general-alexander-vasilievich-fomin-with-title-of-perfo/> (dostęp: 12.09.2023).

⁵⁵ Встреча с госсоветником Мьянмы Аун Сан Су Чжи, *Kremlin.Ru*, 26.04.2019, <http://www.kremlin.ru/events/president/news/60390> (dostęp: 13.09.2023).

niezwykle symboliczne spotkanie obu przywódców będących w swoich czasie ulubieńcami Zachodu, krytykowanymi następnie za swoją politykę mającą być wg tegoż Zachodu zdradą ideałów (których to zachodnich ideałów oboje nigdy nie podzielali). Jeśli chodzi o stronę rosyjską, to popierała ona Birmę w kwestii Rohingya mimo nieoczekiwanej krytyki tej postawy płynącej od Ramzana Kadyrowa wstawiającego się za prześladowanymi muzułmanami, a nawet organizującego w ich obronie protesty w Moskwie (sic!)⁵⁶. Czeczeński przywódca po czasie zaprzestał jednakże teje krytyki, zapewne więc został w ten czy inny sposób materialnie przekonany do przyjęcia stanowiska Kremla.

W styczniu 2021 Siergiej Szojgu odwiedził Naypyidaw, jak się okazało na jedenaście dni przed kolejnym wojskowym zamachem stanu, co do dziś powoduje plotki na temat rosyjskiej wiedzy o planowanym puczu (co jest wątpliwe), a nawet rosyjskim współudziale (co jest niemal nieprawdopodobne). Nie zmienia to jednakże faktu, że pucz okazał się być bardzo korzystny dla relacji rosyjsko-birmańskich.

Ożywczy pucz

Przełomowym wydarzeniem w najnowszych relacjach rosyjsko-birmańskich był wojskowy zamach stanu w Birmie⁵⁷, dokonany 1 lutego 2021 r. Bardzo wzmocnił on relacje Kreml-Naypyidaw, czyniąc Rosję najważniejszą globalną protektorką birmańskich generałów. Wojskowi dokonując puczu, aresztując cywilny rząd Aung San Suu Kyi i przywracając wszechwładzę armii liczyli na „korektę kursu”: utrzymanie zdobyczy poprzedniej dekady, zwłaszcza gospodarczych, przy jednoczesnym „cofnięciu zegara” w kwestii reform demokratycznych⁵⁸. Przeliczyli się. Opór przeciwko zamachowi stanu okazał się ogólnonarodowy, najpierw pokojowy, a następnie zbrojny: przeciwko generałom uformowały się birmańskie bojówki, które dołączyły do działających od dekad na pogra-

⁵⁶ W. Górecki, M. Domańska, *Polityka zagraniczna Rosji – koncesje wobec Kadyrowa*, OSW, 6.09.2017, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2017-09-06/polityka-zagraniczna-rosji-koncesje-wobec-kadyrowa> (dostęp: 12.09.2023).

⁵⁷ Historycznie rzecz biorąc czwarty (pierwszy w 1958, drugi 1962, trzeci w 1988).

⁵⁸ P. Gasztołd, M. Lubina, *Myanmar one year after the coup*, „Security and Defence Quarterly” 2022, nr 38(2), s. 86–93.

niczach partyzantów z mniejszości etnicznych. W efekcie wojna domowa w Birmie, od lat 70. XX w. dotycząca jedynie peryferii, znów rozlała się na niemal cały kraj. W momencie pisania tego tekstu armia birmańska kontroluje ok. 60% powierzchni kraju (przed puczem było to ok. 90%), w tym najważniejsze miasta, wciąż jednak nie jest w stanie pokonać partyzantów; oni z kolei wytrzymują ataki przeważających liczebnie i mających znacznie lepszy sprzęt wojsk, nie są jednak na razie w stanie odwrócić szali wojny domowej⁵⁹. W efekcie pogłębia się anarchia, a Birma już niemal całkowicie utraciła wszystko to, co osiągnęła w poprzedniej dekadzie.

Zagranica patrzy na to wszystko z niepokojem, a nawet poważnym niepokojem. Zachód potępił i nałożył najmocniejsze do tej pory sankcje, znacznie potężniejsze niż te przed 2011. Wciąż nie powaliło to jednak rządów wojskowych, ponownie za to uczyniło Birmę pariasem, tak jak przed latami 10. XXI w. (różnica polega na tym, że tym razem na Zachodzie również Aung San Suu Kyi jest uznawana za skompromitowaną za swoją postawę wobec masakr Rohingya). Z kolei azjatyccy sąsiedzi Birmy albo uznali – jak Tajlandia, Indie czy Wietnam – że to sprawa wewnętrzna Birmy (co sprzyja armii) albo próbowali nieudolnie mediować (jak ASEAN, a zwłaszcza „morscy” członkowie stowarzyszenia), z czego nic nie wyszło. Niezadowolone z puczu były Chiny, które jednak z czasem (z niesmakiem) przyjęły do wiadomości realia ponownych rządów wojskowych. Tym niemniej Pekin nie poparł generałów tak jak zrobił to za poprzedniej junty (1988–2010). Tym razem główną patronką wojskowych birmańskich została Rosja.

Moskwa nie potępiła puczu i blokowała istotniejsze działania w RB ONZ⁶⁰. Już wówczas pojawiały się tam głosy, że przed Moskwą otwierają się możliwości w Birmie – i tak rzeczywiście się stało⁶¹. Dokładnie w tym samym czasie, gdy junta pacyfikowała pokojowe protesty, Kreml

⁵⁹ A. Davies, *Myanmar's junta in a serious but not desperate fight*, Asia Times, 11.10.2022, <https://asiatimes.com/2022/08/myanmars-junta-in-a-serious-but-not-desperate-fight/> (dostęp: 12.09.2023).

⁶⁰ ICG, op. cit.

⁶¹ *Площадный бунт: протесты в Мьянме набирают силу*, 11.02.2021, <https://iz.ru/1122985/nataliia-portiakova/ploshchadnyi-bunt-protesty-v-mianme-nabiraiut-silu> (dostęp: 12.09.2023).

wysłał delegację z wiceministrem obrony Aleksandrem Fominem, starym kolegą generała Min Aung Hlainga, obecnie dyktatora Birmy, na Dzień Sił Zbrojnych Birmy 27 marca 2021⁶². Delegacja rosyjska okazała się być najwyższą rangą, inne państwa zachowały większą rezerwę. Min Aung Hlaing był tak zachwycony, że dał Fominowi medal i wygłosił wiele podniosłych słów o przyjaźni. Kreml odpowiedział ustami ministerstwa obrony, nazywając Birnę „strategicznym partnerem w Azji Południowo-Wschodniej”⁶³. Poparcie rosyjskie było dla generałów kluczowe: w znacznie pogorszonej sytuacji międzynarodowej i przy bardziej zdystansowanych Chinach wsparcie Rosji w RB ONZ okazało się mieć ważne znaczenie. A poza tym tradycyjne spoiwo, handel bronią, stał się jeszcze istotniejszy dla generacji z uwagi na intensyfikację walk. Taktyka armii birmańskiej, polegająca na niszczeniu wiosek sprzyjających partyzantom poprzez bombardowania z samolotów i helikopterów, uczyniła rosyjski sprzęt kluczowym⁶⁴. Nagle Rosja stała się dla Birmy tak istotna jak jeszcze nigdy nie była.

A Moskwa, owszem, popierała generałów birmańskich, ale (wówczas) nie chciała jeszcze całkiem psuć sobie relacji z Zachodem z powodu drugorzędnej dla Rosji sprawy birmańskiej. Sprzedaż broni to jedno, pełne uznanie dyplomatyczne uzurpatorskiego rządu wojskowego to co innego. Generał Min Aung Hlaing pielgrzymował politycznie do Rosji w czerwcu 2021 i lipcu 2022, ale za każdym razem nie doczekał się spotkania z Putinem czy nawet Ławrowem (co pośrednio by go zalegitymizowało jako przywódcę kraju), a jedynie z Siergiejem Szojgu, ministrem obrony, z którym spotykał się już wcześniej, przed puczem i który był, protokolarnie na tym samym poziomie (przed zamachem

⁶² Aung Zaw, *From Russia with Love (And More Ammunition) for Myanmar*, The Irrawaddy, 30.03.2021, <https://www.irrawaddy.com/opinion/commentary/russia-love-ammunition-myanmar.html> (dostęp: 12.09.2023).

⁶³ *Замминистра обороны России генерал-полковник Александр Фомин провел переговоры с председателем Государственного административного совета, главнокомандующим ВС Мьянмы старшим генералом Мин Аунг Хлайном*, Министерство обороны России, 27.03.2021, https://function.mil.ru/news_page/country/more.htm?id=12351081@egNews (dostęp: 12.09.2023).

⁶⁴ *Stronger together: Myanmar, Russia parade military relationship*, Al-Jazeera, Retrieved on 22.10.2022 from: <https://www.aljazeera.com/news/2022/3/27/holdstronger-togethermyanmarrussiaparademilitary-relationship> (dostęp: 12.09.2023).

stanu Min Aung Hlaing był głównodowodzącym armii). Dyplomatycznie taka postawa sugerowała, że Rosja nie do końca uznaje legalność rządu wojskowego: przyjmowała Min Aung Hlainga bowiem na tym samym poziomie jak przed puczem. By umilić birmańskiemu generałowi utrzymanie go w politycznym przedsiönku, dano mu nawet doktorat honoris causa Wojskowego Uniwersytetu Ministerstwa Obrony FR⁶⁵. Za drugim razem, w lipcu 2022 r. Min Aung Hlaing nie doczekał się nawet spotkania z Szojgu (a jedynie z Fominem), a Rosjanie nazwali jego podróż „prywatną”⁶⁶. Zdesperowany generał wypełnił czas w Rosji uczęszczając na... konsekrację buddyjskiej pagody ufundowanej w Kałudze pod Moskwą⁶⁷. Min Aung Hlaing zniósł te wszystkie upokorzenia, gdyż za każdym razem odwiedzał zakłady wojskowe (np. w Kazaniu, produkujące helikoptery dla Birmy) i/lub uzgadniał nowe kontrakty. I w końcu doczekał wpuszczenia na rosyjskie salony. Wszystko dzięki wojnie rosyjsko-ukraińskiej.

Ukraiński zysk polityczny birmańskiego generała

Przez ponad rok od puczu wojskowego w Birmie Rosja wykorzystywała międzynarodową słabość generałów birmańskich połączoną z ich zależnością od rosyjskiego sprzętu wojskowego do wygodnego dla Moskwy traktowania ich nierównoprawnie. Kalkulacje te zmieniły się wszakże po rosyjskiej inwazji na Ukrainę w 2022 r., będącej drugą rundą zaczętej w 2014 r. wojny przeciwko temu krajowi. Potępiona i sankcjonowana na Zachodzie Rosja znalazła się w światowej półizolacji, z kilkoma tylko krajami, jak Korea Północna czy Erytrea (nie licząc zwasalizowanej Białorusi) otwarcie ją wspierającymi. Nagle Birma, stająca otwarcie po stronie Moskwy okazała się ważna⁶⁸, a generał Min Aung Hlaing godny spotkań

⁶⁵ *Military University of Defence Ministry of Russia confers honorary professor on Chairman of State Administration Council Commander-in-Chief of Defence Services Senior General Min Aung Hlaing*, Global New Light of Myanmar, 25.06.2021, <https://www.burmalibrary.org/sites/burmalibrary.org/files/obl/GNLM2021-06-25-red.pdf> (dostęp: 12.09.2023).

⁶⁶ ICG, op. cit.

⁶⁷ *Diamond orb, pennant-shaped vane hoisted atop Shwezigon replica pagoda in Ethnomir world culture city in Kaluga of Moscow*, Global New Light of Myanmar, 13.07.2023, <https://www.burmalibrary.org/sites/burmalibrary.org/files/obl/GNLM2022-07-13-red.pdf> (dostęp: 12.09.2023).

⁶⁸ ICG, op. cit.

na najwyższym szczeblu. W sierpniu 2022 r. do Birmy przybył Siergiej Ławrow⁶⁹, a przełom nastąpił we wrześniu 2022 r. gdy Min Aung Hlaing doczekał się wreszcie spotkania z Putinem, we Władystoku, podczas Wschodniego Forum Gospodarczego⁷⁰. Birmański dyktator był tak zachwycony, że nazwał Putina „przywódcą świata”, dbającym o „stabilność na świecie”⁷¹. Ta czołobitność była dekoracją do podpisania kontraktu o zakupie przez Birnę sześciu myśliwców Su-30 SME⁷².

Od władystockiego spotkania Putina z Min Aung Hlaingiem relacje birmańsko-rosyjskie osiągnęły, historycznie rzecz biorąc, najwyższy poziom. Do współpracy wojskowej doszły próby intensyfikacji kontaktów gospodarczych: izolowana junta birmańska ma nadzieję na wejście Rosji na miejscowy rynek ropy oraz na zakupy rosyjskiej ropy po niższej cenie; ponadto Kreml z Naypyidaw omawia ustanowienie bezpośrednich płatności w swoich walutach (rublu i birmańskim kyacie, obecnie jednych z najsłabszych na świecie), lotów Moskwa-Rangun, wymiany barterowej (ryż za nawozy), a nawet budowę metra czy pomoc w przeprowadzeniu wyborów (sic!)⁷³.

⁶⁹ *Russian Foreign Minister Sergei Lavrov Visits Myanmar*, „The Irrawaddy”, 3.08.2022, <https://www.irrawaddy.com/news/burma/russian-foreign-minister-sergei-lavrov-visits-myanmar.html> (dostęp: 12.09.2023).

⁷⁰ *Встреча с Председателем Государственного административного совета Мьянмы Мин Аун Хлайн*, Kremlin.Ru, 7.09.2023, <http://www.kremlin.ru/events/president/news/69296> (dostęp: 12.09.2023).

⁷¹ Ibidem.

⁷² *Myanmar Receives First Shipment of Russia's Su 30 Fighter Jets*, Strait Times, 10.09.2023.

⁷³ ICG, op. cit.; *Myanmar, Russia discuss bilateral financial cooperation, trade development, investment*, Global New Light of Myanmar, 28.10.2021, https://www.burmalibrary.org/sites/burmalibrary.org/files/obl/GNLM2021-10-28-red_0.pdf (dostęp: 12.09.2023); *MAI to start Moscow-Yangon cargo flight near year-end*, Global New Light of Myanmar, 28.05.2022, <https://www.burmalibrary.org/sites/burmalibrary.org/files/obl/GNLM2022-05-28-red.pdf> (dostęp: 12.09.2023); *Myanmar Regime Chief Meets Russian Trade Delegation*, The Irrawaddy, 15.03.2023, <https://www.irrawaddy.com/news/burma/myanmar-regime-chief-meets-russian-trade-delegation.html> (dostęp: 12.09.2023); *Junta Watch: Dictator's Steel-Making Dream Unplugged; Russia Backs Fantasy Election; And More*, The Irrawaddy, 03.06.2023, <https://www.irrawaddy.com/specials/junta-watch/junta-watch-dictators-steel-making-dream-unplugged-russia-backs-fantasy-election-and-more.html> (dostęp: 12.09.2023); *Myanmar Junta Signs Wind Power, Direct Flights and Financial Deals With Russia*, The Irrawaddy, 19.06.2023, <https://www.irrawaddy.com/>

W drugim roku wojny rosyjsko-ukraińskiej na jaw wyszło, że współpraca wojskowa rosyjsko-birmańska zaczęła się odbywać również w przeciwnym kierunku – z Birmy do Rosji. Zdesperowana brakami sprzętu wojskowego Federacja Rosyjska zaczęła „kupować cokolwiek gdziekolwiek” byle tylko zapełnić luki⁷⁴. Nagle Birma i w tej kwestii okazała się istotna. Latem 2023 na jaw wyszło, że Rosja odkupuje broń wcześniej wysłaną do Birmy, jak również tę do Indii,⁷⁵ a także, że wojsko rosyjskie używają 120 mm pocisków do moździerzy wyprodukowanych w Birmie⁷⁶. Tylko pokazało to skalę konsekwencji rosyjskiej inwazji na Ukrainę oraz wzrost znaczenia Birmy w polityce zagranicznej Federacji Rosyjskiej.

Podsumowanie. Czy Birma będzie dla Rosji nową Syrią?

Aż do 2021 r. stosunki rosyjsko-birmańskie były tylko dobre i aż dobre: Moskwa i Naypyidaw łączył intensywny handel bronią i życzliwe, acz niepełne wsparcie dyplomatyczne. Dwa wydarzenia zmieniły charakter relacji rosyjsko-birmańskich: pucz 2021 r. i rosyjska pełnoskalowa inwazja na Ukrainę w 2022 r. Moskwa poparła puczystów w sposób niemalże otwarty, żadne inne mocarstwo, wliczając Chiny i Indie, nie wsparły tak politycznie generałów. Tym niemniej Moskwa wciąż dbała o pozory, trzymając birmańskiego dyktatora, generała Min Aung Hlaing na dystans, utrzymując z nim kontakty na poziomie ministerstwa obrony, a więc odpowiadające jego funkcji sprzed puczu. Zmieniło się to po globalnej (pół)izolacji Rosji, gdy Birma pozostała jednym z niewielu

news/burma/myanmar-junta-signs-wind-power-direct-flights-and-financial-deals-with-russia.html (dostęp: 12.09.2023); *Myanmar junta, Russia agree on election 'cooperation'*, 13.09.2023, *The Strait Times*, <https://www.straitstimes.com/asia/se-asia/myanmar-junta-russia-agree-on-election-cooperation>.

⁷⁴ *Myanmar Junta Mortar Rounds Fired by Russia in Ukraine*, „The Irrawaddy”, 28.07.2023, <https://www.irrawaddy.com/news/burma/myanmar-junta-mortar-rounds-fired-by-russia-in-ukraine.html> (dostęp: 14.07.2023).

⁷⁵ *Russia 'buying back' arms parts exported to Myanmar and India*, Nikkei Asia, 5.06.2023, <https://asia.nikkei.com/Politics/Ukraine-war/Russia-buying-back-arms-parts-exported-to-Myanmar-and-India> (dostęp: 13.09.2023).

⁷⁶ *Russia received ammunition manufactured by Myanmar*, Reuters, 26.07.2023, <https://mil.in.ua/en/news/russia-received-ammunition-manufactured-by-myanmar/> (dostęp: 14.07.2023).

krajów całkowicie i otwarcie wspierających Kreml w inwazji na Ukrainę. Uczyniło to Birnę i rządzących nią puczystów ważniejszymi w oczach Kremla, stąd decyzja o dopuszczeniu Min Aung Hlainga do bezpośredniego spotkania z Władimirem Putinem we wrześniu 2022 r. To właśnie te dwa wydarzenia, pucz i wojna, uczyniły relacje rosyjsko-birmańskie najbardziej intensywnymi w historii stosunków bilateralnych.

Patrząc na relacje Moskwy i Naypyidaw, trzeba odpowiedzieć na pytanie o cele i korzyści płynące z tego układu. Dla Birmy, ściślej dla birmańskich generałów, odpowiedź na to pytanie jest prostsza. Potrzebują oni rosyjskiej broni, bo pozwala im ona prowadzić wojnę domową z ograniczeniem strat po własnej stronie. Bombardując wioski z samolotów i helikopterów oficerowie armii birmańskiej, niczym ongiś Amerykanie w Wietnamie, zabijają setki jeśli nie tysiące bezbronnych cywilów oraz częściowo partyzantów, oszczędzając przy tym własnych żołnierzy, wśród których straty w razie prowadzenia lądowych walk na górzystych pograniczach byłyby znacząco wyższe. Bez rosyjskiej broni junta wojskowa miałaby znacznie trudniejszą sytuację w toczonej wojnie domowej. Po drugie, generałowie birmańscy potrzebują Rosji, stałego członka RB ONZ, by bronić Naypyidaw dyplomatycznie przed sankcjami i innymi działaniami na forum ONZ. Na Chiny generałowie birmańscy do końca liczyć nie mogą, a poza tym boją się dominacji chińskiej w Birnie i emigracji Chińczyków. Rosja jest daleko, podobnie jak Rosjanie, opłacanie się jej za protekcję jest politycznie i gospodarczo tańsze (Moskwie płacić trzeba za parasol ochronny kolejnymi zakupami broni, a ostatnio przekazywaniem części amunicji; Chinom – specjalnymi strefami ekonomicznymi, kolejną do Mandalaj, budową tam i kilkoma innymi ustępstwami) i strategicznie znacznie mniej groźne. Generalnie, im strategiczny protektor dalej od własnych granic, tym lepiej.

Dla Rosji Birna jest istotna z kilku powodów. Po pierwsze, azjatycka polityka rosyjska od co najmniej dekady jest bardzo sinocentryczna. Rosja marzy o większej dywersyfikacji, dlatego rozwija relacje z Indiami, Wietnamem czy Indonezją. Żadnego z tych partnerstw nie można porównać do relacji Rosji z Chinami, tym niemniej im więcej intensywnych relacji z „niechińską Azją”, tym dla Moskwy lepiej, bo chociaż trochę zmniejsza to dominację Chin w azjatyckiej polityce rosyjskiej. Po wtóre i ważniejsze, przy sprzyjających okolicznościach Rosja mogłaby marzyć o uczynieniu

Birmy „Syrią 2.0”, dalekowschodnią wersją bliskowschodniego sukcesu polityki zagranicznej Rosji jakim było wsparcie Bashara al-Assada. Dzięki poparciu syryjskiego dyktatora i zapewnieniu mu poprzez wsparcie militarne zwycięstwa w wojnie domowej, Rosja uczyniła z Syrii przyczótek na Bliskim Wschodzie, powracając do utraconej po upadku ZSRR roli jednego z głównych rozgrywających w tej części świata. „Syryjski przyczótek” pozwala Rosji na negocjowanie z Turcją, Iranem czy Izraelem (co ma swój wpływ na postawę tych państw podczas wojny rosyjsko-ukraińskiej), a także z Zachodem czy Chinami. W najgorszym razie podbija globalną negocjacyjną stawkę Moskwy, w najlepszym umożliwia przehandlowanie ustępstw bliskowschodnich w zamian za koncesje w istotniejszych dla Rosji miejscach. Innymi słowy, małym kosztem, jakim było utrzymanie reżimu Assada Rosja wzmocniła swoją globalną pozycję, była to bardzo dobra inwestycja strategiczna. Patrząc z tego ujęcia, Birma świetnie nadawałaby się na dalekowschodnią Syrię, jej istotne położenie nad Zatoką Bengalską, między Indiami a Chinami, mogłoby zostać wykorzystane przez rosyjską flotę do umocnienia się w tej części świata i odzyskania wpływów utraconych po wycofaniu się z marynarki wojennej FR z zatoki Cam Ranh w Wietnamie. Silne wpływy w Birmie umożliwiłyby również Rosji mocniejszą pozycję negocjacyjną zarówno z Chinami, Indiami jak i z ASEAN-em, umożliwiając dyplomatyczne *do ut des*, ustępstwa rosyjskie w istotnych dla Azji Południowo-Wschodniej kwestiach w zamian za poparcie rosyjskiego stanowiska w „bliskiej zagranicy”.

Tym niemniej wciąż do tego scenariusza daleko, z przyczyn zarówno birmańskich jak i rosyjskich. Birma, przy wszystkich oczywistych odmiennościach, systemowo różni się od Syrii tym, że armia birmańska, Tatmadaw, składa się głównie z etnicznych Birmańczyków, Bama(r), a nie jak w przypadku reżimu Assada z mniejszości religijnej. Ponadto, inaczej niż Assad, armia birmańska nie potrzebuje Rosji do wygrania wojny domowej. Owszem, rosyjski sprzęt wojskowy bardzo się przydaje, ale jeśli go zabranie, Tatmadaw kupi podobny z innych krajów. Armia birmańska ma dziś mającą miażdżącą przewagę w ludziach (ok. 4 do 1, ok. 400 tysięcy żołnierzy przeciwko niecałym 100 tysiącom partyzantów, podzielonych zresztą na minimum 20 różnych armii i bojówek, czasem zażarcie ze sobą wzajemnie walczących) i w sprzęcie (partyzantki nie posiadają ciężkiego sprzętu, armia birmańska ma monopol jeśli chodzi o czołgi czy samolo-

ty), o wyniku wojny przesądzą więc raczej kwestie psychologiczne (kto pierwszy straci ducha walki, partyzanci czy żołnierze lojalni juncie?) niż czysto militarne. To zaś sprawia, że Rosja nie może uczynić Birmy taką samą polityczną pacynką jak to zrobiła z assadowską Syrią. Wreszcie, wszelkie marzenia o wejściu Rosji do dalekowschodniej gry dzięki „birmańskiego przyczółkowi” trzeba chwilowo odłożyć w czasie, gdyż w Birnie nieustannie trwa wojna domowa, w której do tej pory nie doszło do przełomu. Dopóki to nie nastąpi, czekają nas miesiące (minimum) jeśli nie lata (bardziej realistycznie to ujmując) anarchii. Ponadto Rosja, pochłonięta wojną na Ukrainie ma chwilo ma istotniejsze sprawy na głowie i nie jest w stanie skupić wystarczających sił i środków by bardziej zaangażować się w Birnie.

Z tych powodów scenariusz „dalekowschodniej Syrii” należy (na razie) odłożyć.

Bibliografia

- Aung Zaw, *From Russia with Love (And More Ammunition) for Myanmar*, The Irrawaddy, 30.03.2021, <https://www.irrawaddy.com/opinion/commentary/russia-love-ammunition-myanmar.html>.
- Davies A., *Myanmar's junta in a serious but not desperate fight*, „Asia Times”, 11.10.2022, <https://asiatimes.com/2022/08/myanmars-junta-in-a-serious-but-not-desperate-fight/>.
- Diamond orb, pennant-shaped vane hoisted atop Shwezigon replica pagoda in Ethnomir world culture city in Kaluga of Moscow*, Global New Light of Myanmar, 13.07.2023, <https://www.burmalibrary.org/sites/burmalibrary.org/files/obl/GNLM2022-07-13-red.pdf>.
- Gasztołd P., Lubina M., *Myanmar one year after the coup*, „Security and Defence Quarterly” 2022, nr 38(2).
- General Assembly Adopts Resolution Calling upon States Not to Recognize Changes in Status of Crimea Region, UN GA/11493 27.03.2014, <https://www.un.org/press/en/2014/ga11493.doc.htm>.
- Górecki W., Domańska M., *Polityka zagraniczna Rosji – koncesje wobec Kadyrowa*, OSW, 6.09.2017, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2017-09-06/polityka-zagraniczna-rosji-koncesje-wobec-kadyrowa>.

- ICG (International Crisis Group) (2022). "Coming to Terms with Myanmar's Russia Embrace". Briefing no. 173, August 04.
- Junta Watch: Dictator's Steel-Making Dream Unplugged; Russia Backs Fantasy Election; And More*, „The Irrawaddy”, 3.06.2023, <https://www.irrawaddy.com/specials/junta-watch/junta-watch-dictators-steel-making-dream-unplugged-russia-backs-fantasy-election-and-more.html>.
- Kaznacheev A., *Inside a Soviet embassy. Experiences of a Russian diplomat in Burma*, London, Hale 1962.
- Kozłowska M., Lubina M., *The Burmese road to Israeli-style cooperative settlements: The Namsang project, 1956–63*, „Journal of Southeast Asian Studies” 2021, vol. 52, issue 4.
- Lintner B., *Burma in Revolt Opium and Insurgency Since 1948*, Chiang Mai 1994.
- Lintner B., *The Rise and Fall of the Communist Party of Burma (CPB)*, Ithaca 1989.
- Lo B., *The Axis of Convenience. Moscow, Beijing and the New Geopolitics*, London 2008.
- Lubina M., *A Hybrid Politician. A Political Biography of Aung San Suu Kyi*, Abington–New York 2020.
- Lubina M., *Birma. Historia państw świata w XX i XXI w.*, Warszawa 2014.
- Lubina M., *Komunistyczna Partia Birmy: od niezależności do samozniszczenia. Regionalne studium przypadku komunizmu azjatyckiego*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2018, nr 2(32).
- Lubina M., *Rohingya. Kim są prześladowani muzułmanie Birmy*, Warszawa 2017.
- Lubina M., *Russia and China. A Political Marriage of Convenience. Successful and Stable*, Opladen–Berlin–Toronto 2017.
- Lubina M., *Niedźwiedź w cieniu smoka. Rosja-Chiny 1991–2014*, Kraków 2014.
- Lubina M., Kozłowska M., *Unwillingly Orientalist: Gustaw Herling-Grudziński's Travel Diary to Burma as an Example of an Unusual Postcolonial Eastern European Account*, „East European Politics and Societies” 2023, 37(3).
- Lubina, M., *Obiecujące perspektywy, rozczarowujące rezultaty. Zarys stosunków rosyjsko-birmańskich*, [w:] *Partnerzy, rywale: współpraca i rywalizacja państw azjatyckich*, red. S. Gardocki, Toruń 2018.

- Lutz-Auras L., *Russia and Myanmar – Friends in Need?*, „Journal of Current Southeast Asian Affairs” 2015, vol. 34, no. 2.
- MAI to start Moscow-Yangon cargo flight near year-end, Global New Light of Myanmar, 28.05.2022, <https://www.burmalibrary.org/sites/burmalibrary.org/files/obl/GNLM2022-05-28-red.pdf>.
- Maung Aung Myoe, *In the Name of Pauk-Phaw, Myanmar China’s Policy Since 1948*, Singapore 2011.
- Maung Ba Swe, *Stalin, erector of Paradise on Earth. In: Books on the Russian Revolution*, Myanmar Literature Project, Working Paper 9:10, ed. H-B. Zöllner, Passau 2008.
- Meyer H., *Russia to Work Closer With Myanmar*, The Moscow Times, Retrived on 6.06.2023, from: www.themoscowtimes.com/sitemap/free/2006/4/article/russia-to-work-closer-with-myanmar/205841.html.
- Military University of Defence Ministry of Russia confers honorary professor on Chairman of State Administration Council Commander-in-Chief of Defence Services Senior General Min Aung Hlaing*, Global New Light of Myanmar, 25.06.2021, <https://www.burmalibrary.org/sites/burmalibrary.org/files/obl/GNLM2021-06-25-red.pdf>.
- Moynihan D.P., *Duplicity in the Persian Gulf*, The New York Times, 7.06.1987, <https://www.nytimes.com/1987/06/07/opinion/duplicity-in-the-persian-gulf.html>.
- Myanmar Junta Signs Wind Power, Direct Flights and Financial Deals With Russia*, „The Irrawaddy”, 19.06.2023, <https://www.irrawaddy.com/news/burma/myanmar-junta-signs-wind-power-direct-flights-and-financial-deals-with-russia.html>.
- Myanmar Regime Chief Meets Russian Trade Delegation*, The Irrawaddy, 15.03.2023, <https://www.irrawaddy.com/news/burma/myanmar-regime-chief-meets-russian-trade-delegation.html>.
- Myanmar, Russia discuss bilateral financial cooperation, trade development, investment*, Global New Light of Myanmar, 28.10.2021, https://www.burmalibrary.org/sites/burmalibrary.org/files/obl/GNLM2021-10-28-red_0.pdf.
- Myanmar, Russian Federation focus on further cooperation in human resource development, technology, research works on health, education*, New Light of Myanmar, 17.01.2013, <https://www.burmalibrary.org/sites/burmalibrary.org/files/obl/docs14/NLM2013-01-17.pdf>.

- Panikkar K.M., *Asia and Western Dominance. A Survey of the Vasco da Gama Epoch of Asian History 1498–1945*, London 1953.
- Russia 'buying back' arms parts exported to Myanmar and India, Nikkei Asia, 5.06.2023, <https://asia.nikkei.com/Politics/Ukraine-war/Russia-buying-back-arms-parts-exported-to-Myanmar-and-India>.
- Russia to Work Closer With Myanmar, "Moscow Times", 4.04.2006, www.themoscowtimes.com/sitemap/free/2006/4/article/russia-to-work-closer-with-myanmar/205841.html.
- Russian Foreign Minister Sergei Lavrov Visits Myanmar, „The Irrawaddy”, 3.08.2022.
- SAC Chairman PM Senior General Thadoe Maha Thray Sithu Thadoe Thiri Thudamma Min Aung Hlaing honours Russian Deputy Minister of Defence Colonel General Alexander Vasilievich Fomin with title of performance, accepting honorary doctorate from Institute of Oriental Studies of the Russian Academy of Sciences, Global New Light of Myanmar, 4.04.2023, <https://www.gnlm.com.mm/sac-chairman-pm-senior-general-thadoe-maha-thray-sithu-thadoe-thiri-thudamma-min-aung-hlaing-honours-russian-deputy-minister-of-defence-colonel-general-alexander-vasilievich-fomin-with-title-of-perfo/>.
- SAC Chairman Prime Minister Senior General Min Aung Hlaing and delegation hold talks about cooperation in various sectors with Russian Federation, Global New Light of Myanmar, 13.07.2023, <https://www.burmalibrary.org/sites/burmalibrary.org/files/obl/GNLM2022-07-13-red.pdf>.
- SAC Chairman Prime Minister Senior General Min Aung Hlaing holds talks with President of the Republic of Tatarstan, "Global New Light of Myanmar", 14.07.2023, <https://www.burmalibrary.org/sites/burmalibrary.org/files/obl/GNLM2022-07-14-red.pdf>.
- Security Council Fails To Adopt Draft Resolution on Myanmar, Owing to Negative Votes by China, Russian Federation. UNSC SC/8939 12.01.2007, <http://www.un.org/press/en/2007/sc8939.doc.htm>.
- Selth A., *Strong, Fully Efficient and Modern': Myanmar's New-Look Armed Forces*, Regional Outlook Paper, no. 49. Griffith Asia Institute 2016.
- Senior General Min Aung Hlaing, Russian Defence Minister General of the Army Sergey K Schoigu hold talks, "New Light of Myanmar", 26.06.2013, <https://www.burmalibrary.org/sites/burmalibrary.org/files/obl/docs15/NLM-2013-06-26.pdf>.

- Sergounin A.A., Subbotin S.V., *Russian Arms Transfers to East Asia in the 1990s.*, Oxford 1999.
- SIPRI, *Transfers of major weapons: Deals with deliveries or orders made for 1991 to 2023 (Russia–Myanmar)*. SIPRI Arms Transfers Database. Retrived on 25.06.2023, from: http://armstrade.sipri.org/armstrade/page/trade_register.php.
- Smith M., *Burma. Insurgency and the Politics of Ethnicity*, Dhaka–Bangkok–New York–London 1999.
- Smoleński P, *Michnik w Birmie: My wiemy bardzo dużo, ale to nic w porównaniu z tym, co wiedzą Ruscy*, „Gazeta Wyborcza”, 15.10.2021, <https://wyborcza.pl/magazyn/7,124059,27685442,michnik-w-birmie-my-wiemy-bardzo-duzo-ale-to-nic-w-porownaniu.html>.
- Steinberg D., *Burma. The State of Myanmar*, Washington DC 2001.
- Taylor R.H., *General Ne Win. A Political Biography*, Singapore 2015.
- Taylor R.H., *The State in Myanmar*, Singapore 2010.
- ‘Stronger together’: Myanmar, Russia parade military relationship, Al-Jazeera, 27.03.2022, <https://www.aljazeera.com/news/2022/3/27/hold-stronger-togethermyanmarrussiaparademilitary-relationship>.
- Thant Myint-U, *The River of Lost Footsteps. A Personal History of Burma*, New York 2007.
- Trenin D., *Russia’s Strategic Choices*, Carnegie–Moscow 2007.
- U Nu, *Saturday’s Son*, New Heaven–London 1975.
- Vice-Senior General Maung Aye meets Chief of Staff of the Russian Federation First Vice-Minister for Defence General YN Baluevsky, „The New Light of Myanmar”, 9.04.2006.
- Walton M., *Buddhism, Politics and Political Thought in Myanmar*, Cambridge 2017.
- Winfield J., *Buddhism and the state in Burma: English-language discourses from 1823 to 1962*, Melbourne 2017.

Владимир Ф. Васильев, *История Мьянмы/ Бирмы. XX век*, Москва 2010.

Встреча с госсоветником Мьянмы Аун Сан Су Чжи, Kremlin.Ru, 26.04.2019, <http://www.kremlin.ru/events/president/news/60390>.

Встреча с Председателем Государственного административного

- совета Мьянмы Мин Аун Хлайном, Kremlin.Ru, 0.09.2023, <http://www.kremlin.ru/events/president/news/69296>.
- Встреча с Президентом Республики Союз Мьянма Тхин Чжо*, Kremlin.Ru, 19.05.2016, <http://www.kremlin.ru/events/president/news/51938>.
- Замминистра обороны России генерал-полковник Александр Фомин провел переговоры с председателем Государственного административного совета, главнокомандующим ВС Мьянмы старшим генералом Мин Аунг Хлайном*, Министерство обороны России 26.03.2021, https://function.mil.ru/news_page/country/more.htm?id=12351081@egNews.
- Корабли Тихоокеанского флота прибыли с визитом в Мьянму*, TASS, 18.05.2016, <https://tass.ru/armiya-i-opk/3292520>.
- Медведев в рамках ВАС провел встречу с президентом Мьянмы*, РИА, 22.11.2015, <https://ria.ru/world/20151122/1326095648.html>.
- Мин Аун Хлайн. Энциклопедия*, TASS, <https://tass.ru/encyclopedia/person/min-aun-hlayn>.
- Михаил Л. Титаренко, *Геополитическое значение Дальнего Востока. Россия, Китай и другие страны Азии*, Памятники исторической мысли, Москва 2008.
- Площадный бунт: протесты в Мьянме набирают силу*, „Известия”, 11.02.2021, <https://iz.ru/1122985/nataliia-portiakova/ploshchadnyi-bunt-protesty-v-mianme-nabiraiut-silu>.
- Сергей Шойгу и бирманская экзотика: Фоторепортаж*, МК, 5.03.2013, <https://www.mk.ru/politics/2013/03/05/821451-sergey-shoygu-i-birmanская-ekzotika-fotoreportazh.html>.
- Советская Персия, советская Индия, советский Ирак...*, TASS.Ru, 20.05.2020, <https://tass.ru/obschestvo/8512059>.
- Хождение За Три Моря Афанасия Никитина*, ред. М.Д. Каган-Тарковской, Я.С. Лурье, Москва 1999.

Abstrakt

Jednym z nieoczekiwanych pobocznych następstw wojny rosyjsko-ukraińskiej jest intensyfikacja stosunków rosyjsko-birmańskich. Dla Rosji Birma była tradycyjnie drugorzędnym partnerem, istotnym tylko ze względu na bycie ważnym klientem kompleksu wojenno-przemysłowego. Globalna półizolacja Federacji Rosyjskiej po napaści na Ukrainę zmieniła te kalkulacje podnosząc znaczenie Birmy w polityce zagranicznej Federacji Rosyjskiej. Dla samej Birmy stosunki te stały się istotne już wcześniej, zwłaszcza po wojskowym puczu w 2021 r., gdy Rosja wyrosła na główną protektorkę birmańskich generałów. Powyższe przyczyny sprawiły, że stosunki rosyjsko-birmańskie osiągnęły największą, bezprecedensową intensyfikację w całej swojej historii.

Słowa kluczowe: Birma, Mjanma, Rosja, stosunki rosyjsko-birmańskie, stosunki Rosja–Birma, relacje Rosja–Mjanma

Syria 2.0? Will Burma play a similar role in the Far Eastern policy of the Russian Federation to Syria in the Kremlin's Middle Eastern strategy?

Abstract

The intensification of Russia-Myanmar relations has been one of the the unexpected consequences of Russo-Ukrainian war. For Russian Federation Burma/Myanmar used to be a secondary partner, important only due to being the major client of the military-industrial complex. Global (semi)isolation of Russia changed these calculations, upgrading the importance of Myanmar in Russia's foreign policy. For Naypyidaw these relations have been important since the last coup (1 February 2021), in the aftermath of the putsch Moscow became the biggest international protector of Burmese generals. Due to these two reasons Russia-Myanmar relations have reached the unprecedented high level, unseen in history of this bilateral relations.

Keywords: Burma, Myanmar, Russia–Burma relations, Russia–Myanmar relations, 2021 coup in Myanmar